# GAZETA KRAKOWSKA

Nro 82.

Z KRAKOWA DNIA 11 PAZDZIERNIKA 1820 ROKU WE SRODĘ


*Z Warszawy d. 2 Pażdziernika.*

Wczoray, iak zwykle w Niedzielę, były bardzo liczne pokoie u Dworu. Powracaiąc Nayiaśnieyszy Pan z nabożeństwa do pokoiów swoich, znalazł iuż sale napełnione przez Senatorów, Ministrów, Jenerałów, Posłów i Deputowanych, którzy mieli zaszczyt złożyć Mu hołd uszanowania swego.

---

Ziechał do tey stolicy JO. Xże Antoni Radziwiłł, N. Króla Jmci Pruskiego Namiestnik w W. Xięstwie Poznańskiem, tudzież JW. Alopeus, Poseł Cesarsko - Rossyyski w Berlinie.

---

RAPPORT RADY STANU
*o dwuletnich czynnościach Rządu, czytany na drugim posiedzeniu Izb połączonych dnia 14go Września r. b.*

(Ciąg dalszy.)

*Szkoły płci żeńskiey.*

Ważne były spostrzeżenia Senatu nad wychowaniem płci żeńskiey, aby ich Rząd Waszey Cesarsko - Królewskiey Mości nie miał dzielić.

Liczne więc pensyie w stolicy zwróciły troskliwość Namiestnika Waszey Cesarsko - Królewskiey Mości, i na ich wewnętrzne urządzenie, i na przepisy, które im dotąd służyły. Zesłana przez niego wizyta, odkryła zalety niektórych, a w wielu zaniedbanie i rozwolnienie. Zdany w tym względzie szczegółowy rapport, nie tylko wskazał potrzebę zmnieyszenia liczby, ściśleyszey baczności na wybór osób i troskliwszego czuwania, lecz utwierdził przekonanie wyrażone przez Senat, że ta ważna część wychowania, dopóty będzie zawodzic właściwe przeznaczenie płci żeńskiey, dopóki Kommissyia Rządowa nie wychowa i nie wykształci własnych rodaczek na Ochmistrzynie domowe, przez coby się (iak Senat twierdzi) liczba pensyi zmnieyszyła, a pozostałe ulepszyły. Rozważenie podanych ku temu celowi zasad i środków, Namiestnik polecił Deputacyi z Oyców familii złożoney iako tym, których naybliżey los własnego plemienia obchodzi. Ułożone przez nią dwa proiekta, pierwszy uporządkowanie pensyi, drugi założenia Instytutu Ochmistrzyń, iuż podane zostały Kommissyi Wyznań Religiynych i Oświecenia Publicznego. Spodziewać się należy, iż przez nią ulepszonemi i wydoskonalonemi zostaną, a lubo co do Instytutu Ochmistrzyń, założenie iego nie może nastąpić bez kosztów, iakiż iest przedmiot któryby mógł brać pierwszeństwo przedsięwzięciu maiącemu za

cel obyczaie a z niemi szczęście rodzin? Rada Stanu dogodzi tem zapewne, i wspaniałości serca Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości, i troskliwości Izb, i życzeniom wszystkich rodziców, gdy wynurzy zdanie: iż gdyby fundusze Edukacyyne niedostatecznemi się okazały, abyś Wasza Cesarsko-Królewska Mość nayłaskawiey dozwolił umieścić na przyszłem budżecie summę, któraby mogła zapewnić śpieszne doprowadzenie do skutku tak zbawiennego.

Zaspokaia troskliwość Izb Seymowych postęp w zaprowadzeniu szkół Elementarnych mieyskich i wieyskich.

Przy usiłowaniu Władz pośrednich, przy gorliwości oświeceńszych Obywatelów i Plebanów, przybyło ich w ciągu dwóch lat 334.

Liczba uczniów wzmaga nadzieie, wzrostu oświecenia kraiowego, i tak:

| | |
|---|---|
| W roku 1818 uczęszczało na naukę w szkołach wyższych uczniów | 7413. |
| W roku 1819 uczęszczało tychże | 7251. |
| W roku 1818 w 442 szkołach elementarnych mieyskich uczyło się . . . . . | 15,185. |
| — — w 527 szkołach elementarnych wieyskich uczyło się . . . . . | 17,168. |
| W roku 1819 w 351 szkołach elementarnych mieyskich było uczniów . . . | 16,205. |
| — — w 851 takichże szkół wieyskich . . . | 21,091. |

A zatem łącznie w szkołach elementarnych mieyskich i wieyskich:

| | |
|---|---|
| W roku 1818 było uczniów | 32,355. |
| W roku 1819 było uczniów | 37,296. |
| Ogólna zaś liczba uczniów po wszystkich szkołach Królestwa wynosi . . . | 44,547. |

W stosunku zatem do lat upłynionych zwiększyła się o 9,181. Oprócz pensyy prywatnych płci obojey, na których iest uczniów 1257.

Dla szkół tych w ogólności dostateczna przygotowana iest liczba xiążek elementarnych, przez właściwe do tego przedmiotu Towarzystwo wypracowanych. Władza przełożona ułatwiaiąc ich dla młodzieży tanie nabycie, niektórym szkołom elementarnym potrzebuieysze xiążki w części bezpłatnie rozsyła.

Co do ściśleyszego dozoru młodzieży szkolney i wychowania iey w duchu Chrześciiańskiey pobożności, względem czego Izby wynurzaią swoię troskliwość, Kommissyia Rządowa Oświecenia w swoich rapportach mniema, iż dość iest zważyć wszelkie przepisy i ustanowienia Kommissyi w urządzeniu szkół publicznych wydane i drukiem ogłoszone, aby się przekonać, iż w tak ważnym i istotnym wychowania celu, nic do żądania nie pozostaie.

W szkołach elementarnych wieyskich i mieyskich mimo obowiązku Pasterzów mieyscowych nauczania religii młodzież swoię, wezwani są ieszcze, aby gdy sami utrzymywać szkół elementarnych nie mogą, dawali przynaymniey w niey nie spuszczaiąc się na świeckich nauczycieli, sami przez siebie, lub przez swych Wikarych dwa razy w tydzień naukę religii.

Co do szkół wyższych, postanowieni są osobni Kapelani, a razem nauczyciele Duchowni, którzy o religiynem wychowaniu młodzieży maią staranie.

Co Niedziela i święto uczniowie każdego wyznania, prowadzeni są na nabożeństwo i naukę do swych respective Kościołów. Spowiedź naymniey dwa razy na rok iest zalecona; oprócz tego, ustanowiona iest Msza studencka codzienna, gdzie tylko mieyscowość dozwoliła, i tam nawet gdzie Kościoły są od szkół odległe, urządzić na ten cel zalecono Kaplice przy szkołach. O wykonaniu zaś tych wszystkich powyżey wymienionych przepisów skoro Namiestnik Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości odbierze rapporta wizyty przez siebie wyznaczoney, nie przepomni zapewne przedsięwziąść tego wszystkiego, czegoby tak ważne spostrzeżenia wymagać mogły.

Izba Poselska powodowana gorliwością o rozszerzenie oświaty pomiędzy ludem rolniczym, a oraz ochronienia go od ponoszenia kosztów na ten cel nieodbicie potrzebnych, oświadczyła żądanie swoie, aby na przyszły Seym wniesiony był proiekt do składki ogólney, lub do podatku na zaprowadzenie szkół elemen-

tarnych, które dziś sami włościanie ponoszą.

Oceniaiąc chwalebną Seymuiących troskliwość o wzrost szkół elementarnych i o ulgę włościan, wyznać należy, iż było zawsze staraniem Kommissyi Rządowey Oświecenia składki na utrzymanie tych szkół, zawsze dobrowolnemi a ile bydź może naylżeyszemi uczynić, a to rozdzielaiąc ie bez wyiątku na parafian wszelkiego stanu i stopnia. Prócz tego dziedzice wezwani są do pomocy przy pierwszem założeniu szkoły przez wyznaczenie iednego lub dwóch morgów na ogród, placu na dom, tudzież materyiału na iego wystawienie i opał.

Duchowni przykładaią się do utrzymania nauczyciela, gdzie fundusze ich dozwalaią. Szczupła zaś składka włościan na wychowanie własnych dzieci, naywyżey wynosząca w miastach od klassy naymaiętnieyszey złp. 8, na wsiach 6, 4, 3 i $1\frac{1}{2}$ złp. na rok rozdzielona na raty, nie zdaie się bydź uciążliwą, i każdy inny układ lub przydatek do podatku, okazałby się niedostarczaiącym, i musiałby dotykać tych samych kontrybuentów uciążliwszym sposobem. Kommissyia Rządowa dla zapewnienia funduszu szkołom elementarnym i ulżenia tego obowiązku włościanom, wyszukuie i powraca swemu przeznaczeniu wszelkie fundacyie, mieyscowe erekcyie, legata, gdzie są na szkoły zapisane. Wreszcie ten sposób, iakiego się dotąd Kommissyia Rządowa Oświecenia trzymała w rozmnożeniu szkół elementarnych, a którego doświadczenie pomyślnym uwieńczyło skutkiem, tem trafniey odpowiada zamierzonemu celowi, iż usuwa potrzebę stanowienia na ten koniec stałego podatku, który przed zaprowadzeniem Budżetu Konstytucyynego, z wyraźney woli Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości ustanowionym bydź nie może, i miałby tę szczególną niedogodność, iż stawiłby Kommissyią Oświecenia w obowiązku załoźenia natychmiast od iego wpływu, w każdey włości szkółki elementarney, czegoby dla braku nauczycieli wykonać nie była w stanie; teraz postępuie w tem ważnem przedsięwzięciu w miarę sposobności, i stopniowo, w przeciwnym razie potrzeba funduszu wynosiłaby do 7,000,000 złp. a liczba nauczycieli wieyskich do 400.

Jest ieszcze życzeniem Izby Poselskiey, aby wyposażenie oświecenia publicznego w dobrach gruntowych nastąpić mogło. Myśl tę pod względem gospodarstwa i trwałości funduszu edukacyynego znalazłeś Wasza Cesarsko-Królewska Mość nie bez korzystną dla kraiu; lecz że te fundusze wyznaczone bydźby mogły z dóbr narodowych, a ztąd przed ostatecznem uregulowaniem rzeczonych dóbr, wyposażenie to nastąpić nie może, rozkazałeś Wasza Cesarsko-Królewska Mość, aby przy ogólnem urządzeniu tychże dóbr przepomnioną nie była. Rada Stanu dopełni woli Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości i życzeń Izb obudwóch.

Urządzenie szkół żydowskich ciągłey doznaie trudności. Rada Stanu zgodnie z opinią Senatu, iest zdania, iż wykształcenie Rabinów i innych starszych żydowskich, naywłaściwszym do tego byłoby środkiem; w skutku tey myśli Senatu, czeka na wyrok Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości proiekt do utworzenia szkoły Rabinów, któraby liczney tey w kraiu naszym klassie gruntownieyszych dostarczyła przewodców.

*Wolność Druku.*

Było myślą Rządu w duchu pożyteczności prawdziwey, rozwinąć Artykuł XVI Konstytucyi, nadaiąc przychylną naukom i oświeceniu publicznemu ogłoszenia myśli rozciągłość. Ufność iego w dobrych skłonnościach narodu i spodziewanem umiarkowaniu Pisarzy tak daleko posuniętą została, iż w obecnym nawet stanie rzeczy, iaki nam po Xięstwie Warszawskiem pozostał, nie czekaiąc aż prawo przez obie Izby żądane przepisze szczególne i wyraźne środki karcenia nadużyciów, dozwolił niektórym pisarzom na własną ich odpowiedzialność od trwaiących przepisów, wyłączeń. Wprawdzie w kraiu naszym nie mogła bydź obawa tak ważnych skutków, iaką w innych kraiach Europy powzięto, i w istocie nie była; przecież obudzoną została nie daremna troskliwość, aby błahe z pozoru zboczenia, nie zamieniły się w szkodliwe dążenie, uyrzał się więc Rząd

zmuszonym cofnąć się w swoich urządzeniach w zakres, z którego był wyszedł. Tymczasem materyia wolności druku stała się tak ważną w większey części Europy, tak iey nadużyto, tyle o niey mówiono, pisano, tyle postanowiono, iż cierpliwość z strony naszey w oczekiwaniu skutków i rozwaga w wyborze wzorów, w żadnym względzie na szkodę kraiu wypaść nie może. Rada Stanu ważąc wszystkie względy, któreby Waszą Cesarsko-Królewską Mość skłaniać mogły do zadosyć uczynienia przełożeniom Izb nie waha się wyznać zdania: że chwila, w którey wolność druku we wszystkich kraiach Europy pod pewne zakresy ująć uznano za konieczną potrzebę, nie iest dla nas tą, w któreybyśmy powinni pragnąć wyyść z obecnego tey materyi stanu, zwłaszcza, iż tymczasowe urządzenia mogąc przyiąć środek, któryby ani rozsądney swobody nie ścieśniał, ani na skutki iey nadużycia nie narażał, są nayzdolnieysze i umysły mieszkańców przygotować i prawidła Rządu udoskonalić.

Do 24ch Drukarni dawnieyszych, przybyło ieszcze dwie nowo założone w Waszawie. Drukarnie w stolicy wraz z żydowską i Łowicką, wydały w upłynionych dwóch latach 126 dzieł.

W latach ubiegłych sprowadzono z zagranicy xiąg przez Drukarzów, Instytuta i osoby prywatne więcey niż ich wyprowadzono, o 223,348 złotych. Przyczyną tego iest niezamożność i nieśmiałość w przedsięwzięciach Xięgarzy kraiowych, a razem przywiedziony w przeszłym Rapporcie niedostatek dobrych Papierni, z którego wypływa brak i drogość tego materyiału, a ztąd wywóz na niego znacznych summ za granicę.

Szerzący się handel xiąg żydowskich, zwrócił baczną troskliwość Rządu. Kahały żydowskie przerażone użyciem środków do oświaty ludu tego dążących, w obawie straty swych zysków staraią się gmin w ciemnocie utwierdzać, i zabobony rozkrzewiać; skutek sam tych szkodliwych dla społeczności ludzkiey zamiarów, wskazywał potrzebę przedsięwzięcia sposobów, w celu przeszkodzenia przynaymniey ile możności, niebezpiecznemu i żarliwemu xiąg żydowskich do kraiu napływowi.

*Fundusze Edukacyyne.*

| | | |
|---|---|---|
| Dochód Etatowy na rok 1818 z właściwych dochodów szkolnych czynił złp. | | 366,334 — |
| Z dopłaty od Skarbu publicznego | — | 1,180,785 — |
| Z nayme Budynków | — | 104,827 g. 23. |
| Tenże dochód na rok 1819 z właściwych funduszów szkolnych czynił | — | 368,029 g. 22½ |
| Z dopłaty od Skarbu | — | 1,302,372 g. 17⅔ |
| Ogólny fundusz z obu lat złp. | | 3,322,349 gr. 3. |
| Zalega na funduszach i na Skarbie | — | 180,825 g. 8⅓ |

Oddzielna składka ze szczupłych opłat od uczniów, które w wielu mieyscach zmnieyszone zostały, wyniosłą wraz z remamentem z lat dawnieyszych Summę złp. 254,676, z których na zbiory naukowe, instrumenta, bibliiotekę użyto złp. 168,423, a pozostałość później na tenże sam przedmiot obróconą będzie.

Z powyższych wpływów oprócz służby etatowey i potrzeb szkolnych mieyscowych tabellą przyłączoną wyiaśnionych, nadzwyczayne wydatki były następuiące:

| | |
|---|---|
| Na wystawienie i reparacyię Budów Edukacyynych | zł: 243,363. |
| Na reparacyią Szkoły Woiewódzkiey w Kaliszu | zł: 36,000. |
| Budowa nowych Gmachów i przerabianie starych | zł: 190,334. |
| Na zbiory naukowe i Bibliotekę przy Uniwersytecie Warszawskim | zł: 206,137. |
| Budowy, zakłady i poprawy w Instytucie Agronomicznym | zł: 310,022. |
| Urządzenie ogrodu Botanicznego | zł: 70,520. |
| Sprowadzenie xiąg po zniesieniu zgromadzeń zakonnych, sprzęty i potrzeby naukowe | zł: 60,600. |
| Urządzenie wewnętrzne Bibliotek i gabinetów | zł: 86,043. |
| Ogółem | zł: 1,223,019. |
| Remanent Kassy Edukacyyney łącznie z dawnieyszemi zapasami okazał się | zł: 690,598 gr: 21⅓ |

Dodawszy pożyczkę z funduszu Budowlanego miasta Kalisza na wystawienie Szkoły tamteyszey zaciągniętą . zł: 40,000

Remanent wynosi zł: 730,598 gr: 21 1/3

Oprócz wydatków w tych latach uskutecznionych i w roku 1820 za kontraktami uskutecznić się maiących, budowle i inne potrzeby nadal przewidziane, lubo iesz-cze nie skontraktowane maią kosztować Zł. Pol. 898,000.

Ze śledztwa, i windykacyi różnych funduszów przyczyniono na Etat Edukacyyny rocznego dochodu złp. 16,089.

Z liczby spraw o fundusze Edukacyyne w Sądach cywilnych i administracyynych, te które są ukończone, pomyślnie na korzyść funduszów wypadły.

Dochodzenie takowych funduszów znacznie ułatwionem zostanie przez nayłaskawszy wyrok Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości dozwalaiący ściągać brakuiące dowody z kraiów Państwa Rossyyskiego do Królestwa Polskiego.

Do tych korzyści, iakich doznaie Duchowieństwo i edukacyia, z udziału troskliwey nad niemi opieki Rządu, łączy się ieszcze potrzeba rozwikłania i zabezpieczenia summ duchownych na kahałach żydowskich lokowanych, względem czego Izba Poselska w osobney petycyi u Tronu złożoney, żądała: aby przyszłemu Seymowi podany został do rozwagi proiekt do prawa, któryby długi kahalne przez opłatę ich, lub ustanowienie opłaty procentów umarzało.

Rada Stanu łącznie z życzeniem Izb, czuie aż nadto, ile ważną i dobro publiczne interessuiącą iest rzeczą, aby długi kahalne w całym kraiu umorzone bydź mogły, lecz razem przewiduie niepodobieństwo skutku tych zamiarów dopóty, dopóki po ukończonem obliczeniu po Województwach Pogalicyyskich długów kahalnych, podatek familiyny Dekretem Króla Jmci Saskiego Xięcia Warszawskiego w dniu 22 Maia 1810 r. nałożony, i na tamtych gminach żydowskich zalegaiący, na zaspokoienie zaległych procentów, nie będzie wybrany, a w tenczas dopiero skutek użytych w tym celu środków wskaże Rządowi naydogodnieysze sposoby do ogólnego w całym kraiu długów kahalnych umorzenia.

Od skutku zaś pomienionych sposobów zależeć będzie rozwiązanie wniosku, czyli rzecz ta ma bydź przedmiotem prawa Seymowego czyli też administracyynego urządzenia.

Od załatwienia pierwszego, zależy skutek obiektu drugiey petycyi Izby Poselskiey: aby duchowni wolni byli od opłacenia podatku od Summ na kahałach i obligacyiach Austryiackich lokowanych, od których procentu nie pobieraią, i aby opłacone takowe podatki kompensowane im bydź mogły.

Dla tego właśnie wypada pierwey obliczyć długi kahalne, i wybrać zaległość podatku familiynego w tey części kraiu, gdzie Summy Duchowieństwa na kahałach lokowane wzięte były w administracyią przez Rząd Austryiacki, aby przez opłatę zaległych procentów postawić Duchowieństwo w stanie uiszczenia się skarbowi.

Tymczasowo zaś aż do ostatniego rzeczy wyiaśnienia, zrobiona iest ulga Duchowieństwu przez wydanie stósownych urządzeń, maiących za cel zawieszenie podatków, o ile te wypadaią od summ kahalnych.

Wchodząc w rozbiór żądania Izby Poselskiey w inney petycyi wyrażonego: aby procent od summ wyderkafowanych, tak iak dawniey po półczwarta od sta, był postanowiony, dość będzie przytoczyć krótką treść ustaw kraiowych dawnych i teraźnieyszych, dla przekonania Izb, iż skutek takowego żądania nie byłby ani sprawiedliwym, ani prawnym.

Wszystkie dawne zapisy summ wyderkaffami zwanych, były na dobrach ziemskich z procentem siedm od sta zabezpieczone; Konstytucyie Polskie, a szczególniey roku 1775 procent ten do 3 i pół od sta zniżyły po tym więc roku czynione zapisy, wyższego od 3 i pół nie obeymuią procentu.

Następnie Rząd Pruski pozwolił Duchownym, którzy na 3 i pół procentu przestawać nie chcieli podnosić kapitały, i na wyższe procenta lokować. Rząd zaś Austryiacki podniósł ie do 5%. Prawo

Seymu Xięztwa Warszawskiego 1811 roku procent prawny w ogólności na pięć od sta oznaczyło, zachowuiąc w mocy swoiey niższe od 5^o·· procenta od summ, które są na stałych funduszach ubezpieczone.

Prawo ostatniego Seymu w roku 1818 o procentach, nie naruszyło w niczem osnowy prawa Xięztwa Warszawskiego."

Prośba więc Izby Poselskiey w części odbiera swóy skutek, lecz całkowicie nie mogłaby bydź uiszczoną, bez uchylenia, prawa Seymowego, które iako na podstawie słuszności oparte, szanować należy.

### *Wydział Sprawiedliwości.*

### Oddział I.

*O skutkach działań w roku* 1818 *i* 1819.

Nieprzerwanemu biegowi działań Sądowych i ciągłey ich iednostayności przypisać należy obszernieysze skutki, iakie w upłynionych ostatnich dwóch latach w Wydziale tym otrzymanemi zostały. Skutki te okazuią się z następuiącey rachuby:

*Sądownictwo Cywilne.*

1. Sądy pokoiu zagodziły

| | | |
|---|---|---|
| spraw . , | w roku 1818 | 3869. |
| — — — | w roku 1819 | 4593. |

Odbyły Rad familiynych

| | | |
|---|---|---|
| — — — | w roku 1818 | 2738. |
| — — — | w roku 1819 | 2590. |

2. Wszystkie Sądy Cywilne wydały wyroków w sprawach cywilnych

| | | |
|---|---|---|
| w roku 1818 | — — | 30,978. |
| w roku 1819 | — — | 33,437. |

Nie można atoli liczyć tyle rozsądzonnych spraw ile wydanych zostało wyroków, raz dla tego, że w iedney sprawie zapada częstokroć więcey wyroków, aniżeli ieden, bo liczbę ich pomnażaią wyroki przygotowawcze, przedstanowcze i inne, drugi raz dla tego, że iedna sprawa przez dwie a często i trzy przechodzi Instancyie.

O liczbie spraw rzeczywiście ukończonych trudnoby było rzetelną podać wiadomość bez wprowadzenia ścisłego śledzenia każdey sprawy przez wszystkie Insta cyie, i bez pomnażania ]dla tego pism i Urzędników taką kontrolę utrzymuiących, wszelako w bliskiem do prawdy podobieństwie o liczbie tey sądzić można, gdy się zważy, ile w każdey Instancyi kończyć się musi spraw, kiedy w roku 1819 zapadło wyroków w Trybunałach I. Instancyi 13,922, w Sądzie zaś Apellacyynym tylko 1661, a w Sądzie Naywyższym 131. Nawiększa więc liczba spraw kończy się na wyroku pierwszey instancyi, a ledwo setna przechodzi przez rozpoznanie Sądu Naywyższego.

Sprawy konkursowe i likwidacyyne z Rządów, Pruskiego i Austryiackiego zaległe.

Ukończonych zostało spraw konkursowych i likwidacyynych:

| | | |
|---|---|---|
| W roku 1818 | — | 40. |
| W roku 1819 | — | 83. |

Pozostało wszystkich do ukończenia na rok 1820 182,

Wasza Cesarsko-Królewska Mość w wydanych na petycyie Izby Poselskiey decyzyiach rozkazać raczyłeś podanie proiektu do prawa ku nadaniu prędszego biegu tym sprawom. Wydane w tym celu przez Namiestnika Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości postanowienie Administracyyne z dnia 22 Stycznia r. z, tyle okazało się skutecznem, że ustała potrzeba osobnego prawa, i że sprawy rzeczone w krótce ukończonemi zostaną; w roku bieżącym miała iuż ich tylko pozostaie ilość.

Sądownictwo Kryminalne, Policyyne i Policyyno-poprawcze:

1. Wydziały Sporne Sądów Pokoiu odsądziły spraw policyynych do ich iuryzdykcyi należących:

| | | |
|---|---|---|
| W roku 1818 | — | 13,395. |
| W roku 1819 | — | 13 931. |

2 Sądy Policyi poprawczey odsądziły spraw:

| | | |
|---|---|---|
| W roku 1818 | — | 8173. |
| W roku 1819 | — | 10,063. |

3. Sądy Kryminalne wydały wyroków:

| | | |
|---|---|---|
| W roku 1818 | — | 862. |
| W roku 1819 | — | 1126. |

4. Sąd Apellacyyny w zastępstwie Sądu Kassacyynego wydał wyroków w sprawach Policyynych, Policyyno-Poprawczych i Kryminalnych:

| | | |
|---|---|---|
| W roku 1818 | — | 131. |

W roku 1819 — 198.

W upłynionych latach 1818 i 1819 z przedstawionych do ułaskawienia Waszey Cesarsko - Królewskiey Mości osób 13 raczyłeś Wasza Cesarsko-Królewska Mość złagodzić karę osobom 7. Odmówiłeś ułaskawienia osobom 6.

Z osób zaś 499 do ułaskawienia Namiestnikowi Waszey Cesarsko-Królewskiey Mości przedstawionych otrzymało darowanie, lub złagodzenie kary osób 301, odmówione zaś zostało złagodzenie osobom 198. Oprócz tego raczyłeś Wasza Cesarsko-Królewska Mość oznaczaiąc naywyższą swą dobroczynnością pobyt swóy w Warszawie w roku 1818 ułaskawić więźniów 11, a Xiążę Namiestnik w dopełnieniu naywyższey woli Cesarsko - Królewskiey Mości ułaskawił więźniów 20.

O Administracyi więzień mówić Rada Stanu będzie pod Wydziałem Spraw Wewnętrznych i Policyi, i tam liczbę więźniów podług szczegółowych wykazów umieści.

*( Dalszy ciąg potem. )*

*Z Wiednia d. 2 Października*

Stósownie do wyroku Nadworney C. K. ogólney Kamery z dnia 18 Września r. b. wstrzymana iest z powodu teraźnieyszych okoliczności dotychczasowa wolność wywowożenia wszelkiego gatunku broni nietylko do Królestwa obu Sycyliy, ale do wszystkich kraiów Włoskich aż do dalszego rozporządzenia.

*Z Berlina d. 3 Października.*

W dniu 24 Września po ukończoney służbie Bożey około godziny 2 z południa w zamku Królewskim w pokoiach Fryderyka Igo w obecności Naiaśnieyszego Króla, W. Xcia Meklenburgsko - Szweryńskiego, całey Rodziny Królewskiey, znayduiących się tu obcych Xiążąt, całego Dworu, Jenerałow i Ministrów nastąpiło uroczyste zaślubienie N. Królewney Fryderyki Wilhelminy Alexandry Maryi Heleny, córki N. Króla naszego, z J. Królewicowską Mcią Następcą W. Xięstwa Meklenburgsko - Szweryńskiego Pawłem Fryderykiem. O godzinie w pół do 7mey raczyli NN. Nowożeńcy przyymować powinszowania, a w wieczor był z powodu tey uroczystości w rycerskiey sali zamkowey wielki bal. Nazaiutrz W. Xże Meklenburgsko - Szweryński i Wysocy Nowożeńcy udali się do Potsdamu. D. 29 Adjutant skrzydłowy J. K. Mci Hr. Kanitz pobiegł z doniesieniem o tem zaślubieniu N. Cesarzowi Wszech Rossyy do Warszawy, a N. Matce Cesarskiey do Peterzburga. Hr. Lotum pobiegł z temże doniesieniem d. 26 do owdowiałey Xiężny Meklenburgsko - Szweryńskiey do Ludwiglustu.

*Z Paryża d. 23 Września.*

Kommissyia izby Parów z uwięzionych o spisek d. 19 Sierpnia uwolniła Kapitana gwardyi Królewskiey Cochet, Podporucznika od legiionu Merty Larché, i Kapitana od legiionu północnego Banaric. — Izba oskarżenia uwolniła iuż dawniey wiele z uwięzionych osób z powodu zaburzenia w Czerwcu, a teraz 12, oddała zaś pod sąd 11. Pomiędzy ostatniemi znayduie się Szef szwadronu Duvergier.

W tey chwili wyszło tu pismo przez B. Constant o skutkach rozwiązania izby Deputowanych dla narodu, Rządu i Ministrów.

Wczoray wyszły z druku u Xięgarza Brissot-Thivar Pamiętniki Barona Bergami. Zawieraią one ciekawe podania i opowiedzenia. Dołączony iest do nich wizerunek tego bohatyra miłości i ręczny iego podpis. Lubo zachodzi wątpli-

wość czyli to iest prawdziwe iego pismo, znayduie iednak wielu czytelników.— Bergami znayduie się teraz w Locaro, w Włoskiey Szwaycaryi niedaleko ieziora Maggiore.

Xiężna Reggio, honorawa Dama Xiężny Berry, mięszka z powodu bliskiego iey rozwiązania od 3 dni obok iey pokoiow w Tuilleries.

Król Bawarski Kapitana artyleryi d'Artois, który wydał opis oblężen a Gdańska, udarował przy pochlebnym liście brylantowym pierścieniem.

Gdy d. 7 b. m. wszystkich oczy wzniosione były ku Niebu dla przypatrzenia się zaćmieniu, wsiadł także Anglik do fiakra i na zapytanie, gdzie się każe zawiść, odpowiedział: "Na zaćmienie słońca, ale iak nayblizey, bo ia mam wzrok krotki.„

Do niepewnych wieści należy, że Dwor Neapolitański uprasza naszego o pośrednictwo do Austryiackiego.

*Z Madryta d. 12 Września.*

Wszyscy dowodcy osady tuteyszey podali Królowi adres, w którym zapewniaią mu niezłamaną wierność, i chwalą tak milicyią, iako i mięszkańców Madryckich, którzy przyłożyli się wspólnie do utrzymania spokoyności podczas ostatnich zaburzeń z powodu nieposłuszeństwa Jenerała Riego. Król podziękował w odpowiedzi tak osadzie, iako i milicyi za ich gorliwość w utrzymaniu porządku, &c. Stany pochwaliły także wierność osady Madryckiey.

Stany zatwierdziły wszystkie przyrzeczenia woysku wyspy Leon przez Jenerała Quiroga, i stosownie do lat służby odbiorą nagrody. Jenerałowie Quiroga i Riego odebrać maią szczególne nagrody.

Roczni budżet przez Ministra skarbowego podany wynosi 660 mill. realów, która summa spodziewa się, iż przez zniesienie wielu pensyy, zmnieyszy się na rok przyszły do 532 mill. realów. Dla zastąpienia niedoboru uchwalona została pożyczka 200 mill. która iak kommissyia skarbowa sądzi będzie ostatnią w Hiszpanii, gdyż na przyszłość narod potrafi własnemi dochodami zastąpić potrzeby.

Król zatwierdził uchwałę Stanów względem zniesienia zakonu Jezuickiego w Hiszpanii.

Do Kadyxu przywiozła Galiota z Hawanny 2 mill. Fr. z których część przeznaczona iest od mięszkańców Hawanny na wsparcie krewnych tych osób, które podczas rzezi d. 10 Marca w Kadyxie życie utraciły.

W wszystkich okolicach połudnoiowey Ameryki, w których nieprzyiacielskie ustały kroki, została konstytucyia z naywiększym zapałem ogłoszona.

Jenerał Porlier oświadczył się ieszcze w Wrześniu r. 1815 za zaprowadzeniem teraźnieyszey konstytucyi, i przez sąd woyskowy w Korunie na śmierć skazany, a d. 3 Paździer: roztrzelany został. Mieszkańcy tego miasta położyli na iego grobie pomiędzy iego papierami własną iego ręką napisany następuiący napis: "Tu spoczywa Don Juan Diaz Porlier, Jenerał woysk Hiszpańskich, szczęśliwy w woynach przeciw nieprzyiaciołom oyczyzny, padł pierwszą ofiarą woyny domowey Przechodniu nie złorzecz iego popiołom!„

# DODATEK DO Nro 82. GAZETY KRAKOWSKIEY

Z KRAKOWA DNIA 11 PAŹDZIERNIKA 1820 ROKU WE ŚRODĘ

*Z Lizbony d. 6 Września.*

Panuie tu ciągle nay większa spokoyność. Niewiadomo ieszcze iakie odezwa Rządu względem zwołania Stanów zrobiła w Oporto wrażenie, ale z pobliskich okolic tego miasta nadchodzą naypomyślnieysze doniesienia. Wyznaczona kommissyia do ułożenia urządzeń względem zwołania Stanów odbywa codziennie swoie posiedzenia.

Officerowie Angielscy, których znaczna liczba znayduie się w naszem woysku, maią bydź oddalonemi.

Podpułkownik Saavedra, który 2oty pułk piechoty zachwiał na chwilę w wierności, miał uciec.

Rząd ogłosił w imieniu Króla przebaczenie tak obywatelom iako i woyskowem, którzy podnieśli rokosz, ieżeli niezwłocznie powrocą do powinności i posłuszeństwa Monarsze. Na officerów, którzy zwrocą korpusy do posłuszeństwa miany oprocz tego będzie wzgląd szczególnieyszy.

Przez tak mądre i łagodne postępowanie Rządu rokosz w Oporto uważanym bydź może za upadły.

*Z Włoch d. 20 Września.*

Na dyplomatyczny obiad, który Poseł Francuzki dał w Rzymie d. 26 Sierpnia, zaproszonemi tylko byli odwołani Posłowie Hiszpański i Neapolitański, a nowi nie, co wszystkich zastanowiło.

Xże Henryk Pruski wyiechał z Neapolu.

Połączenie woyska Neapolitańskiego pod Kapuą idzie bardzo opieszale. Żołnierze gwardyi narodowey i konstytucyynego woyska nie chcą iść naprzod, ieżeli im nie będzie żołd powiększony, a Rząd nie ma wcale pieniędzy.

Caldiari (przeciwnicy Carbonari) przeciągali nie dawno przez ulice w Neapolu i krzyczeli: Niech żyie Król! precz z Carbonari! i poprzylepiali obwieszczenia, które iednak kommissyia publicznego bezpieczeństwa kazała zaraz poodrywać. — Policyianom w Neapolu nie wolno wchodzić do domów prywatnych; moc ich rozciąga się tylko do utrzymania porządku na ulicach i rynkach.

List z Rzymu wyraża: "Zuchwa.

łość stronnictw, które w Neapolu przeciw sobie staią, zwiększa się codziennie, i uderzyłyby iuż na siebie, gdyby ich zagrażające zewnątrz niebezpieczeństwo nie wstrzymywało. Jenerał Pepe oświadczył w mowie, którą miał do zbroynych Carbonari, że Neapolitańska rewolucyia ma dwoch otwartych nieprzyiacioł, Sycyliianów i Austryiaków; pierwszych w krotce pokonamy; ale mamy ieszcze trzeciego skrytego, to iest Papieża. Carbonari muszą zatem prosić Królewica Jeneralnego Wikaryusza, aby zerwał wszelkie związki z Rządem Rzymskim. Jakoż zbierane iuż są podpisy na tego rodzaiu adres.,,

Jeden z sławnych w Rzymie Carbonari, Adwokat Riccioni, został w iedney kawiarni przy kradzeniu srebrney łyżki schwytany. W mieszkaniu iego znaleziono 84 skradzionych łyżeczek do kawy i łyżek stołowych, tudzież wiele innych sreberek. Pomiędzy iego w kieszeni papierami znaydowała się odezwa do wszystkich na ziemi tyranów, w którey zapowiadą im, że wybiła godzina ich śmierci, i że nadaremnie usiłować będą uyść swoiego przeznaczenia, ponieważ 2000 cnotliwych bohatyrów wyostrzyło na nich swoie puginały. Jnny znaleziony przy nim papier zawiera nader bluźnierską pieśń, którą kładzie w usta umieraiącego na krzyżu naszego Zbawiciela.

Znayduiący się w Neapolu Poseł Sardyński został odwołany, ponieważ rzekomy od ludu Piemontskiego do Króla adres naypierwey w Neapolu wydrukowany został. — Domniemany Następca tronu Sardyńskiego, Xiążę Carignan, mianowany został naczelnikiem artylleryi.

Przybyła z Neapolu Palermska deputacyia przywiozła tamteyszey tymczasowey iuncie ostateczne ostrzeżenie od Rządu Neapolitkskiego, aby nie dopuszczała przymuszenia obłąkanych mocą oręża do posłuszeństwa.

*Z Korfu d. 28 Sierpnia.*

Znany Ali Basza Janiny, ten obrzydły tyran Epiru, nie potrafi iuż uyść straszney zemsty W. Sułtana; otoczony bowiem iest od morskiey i lądowey Tureckiey siły. Monarcha Ottomański, który stały iest w swoich przedsięwzięciach postanowił wytępić całą rodzinę Ali Baszy. Nadaremnie ostatni wzywał pomocy Greków, których przez 30 lat nayokrutniey uciskał. Nieszczęśliwi potomkowie Milciadesa nie dali się uwieść naypodleyszem pochlebstwom despoty, który dla zasycenia swey chciwości i okrucieństwa ich współziomków dusić kazał. Nadaremnie usiłował Ali Basza naśladować sławnego Skanderberga, który w tymże Epierze opierał się przez 23 lat całey potędze Ottomańskiey i nieraz upokorzył dumę Amurata i Mahometa 2go; iuż kończy się iego rola i traiczny zapewne koniec weźmie.,,

*Z Londynu d. 24 Września.*

Ławnik Wood daie sobie naywiększą pracę dla wynalezienia cos podeyrzanego w zeznaniach świadków przeciw Królowey. —— Niesłuchani 11 Włoscy świadkowie, którzy po zamknięciu protokułu do Anglii przybyli, odesłanemi do Hollandyi zostali, gdzie zostawać maią aż do ukończenia sprawy i na przypadek, ieżeliby Jener: Jnstygator ich potrzebował. Słuchani zaś, w liczbie 26 mięszkaią w Cotton-Garden i żyią wesoło; Majocchi ma nad niemi dozór i żaden bez iego pozwolenia z domu wyyść nie może.

P. Denman, ieden z obrońców Kró-

lowey, udał się na czas odroczenia wyższey izby na kąpiele do Cheltenham. W wieczór swoiego przybycia miał z ganku mowę do ludu, w którey między innemi wyraził: Jak niepodobieństwem iest, aby on tę przyświecaiącą z Nieba gwiazdę zerwał, tak też niepodobna, aby Królową potrafiono odsunąć od tronu i wydrzeć iey koronę. — Pastorowi tamteyszemu powytłukał lud okna, ponieważ niedozwolił dzwonić na przybycie P. Denman.

Tuteysza gazeta literacka ubolewaiąc, iż dotąd nie ukończyła się ieszcze sprawa Królowey, dodaie, iż nigdy lud Angielski nie stracił bardziey na czystości obyczaiów, iak podczas tey gorszącey sprawy. Naynieprzyzwoitsze rzeczy wychodzą na iaw i wpływaią na prywatne życie, i t. d.

---

Doniosło się iuż, że Jenerał Hiszpański Morillo uczynił zebranemu w Angosturze Kongressowi Rzptey Kolumbiyskiey propozycyie do pokoiu, na co rzeczony Kongress odpowiedział, iż z naywiększą radością przychyla się do propozycyi Rządu Hiszpańskiego, byle te miały za podstawę uznanie samowładności i niepodległości Rzptey Kolumbiyskiey. Gazeta z nad rzeki Oronoko pod d. 17 Czerwca zawiera z tego powodu następuiące uwagi: — Niechay poprawią konstytucyią r. 1812 ile da się poprawić, osady dla odległości od środkowego punktu nie mogą wszelako z niey korzystać. Konstytucyia ta była zaraz w pierwszym ręku w południowey Ameryce ogłoszoną, ale w roku Celleia, Monteverde i Abascal służyła tylko za narzędzie do ucisku, i pod cieniem potężney tey konstytucyi ludy Peru, Mexyku i Wenezueli tak były dręczone iak i dawniey. Pierwsza Reiencyia Hiszpańska wezwała Amerykanów południowych do wysłania swoich deputowanych do Stanów; lecz w teoryi tylko uwolniła południową Amerykę od kaydan osadniczego swoiego systematu, bo wiedziała, iż przez odległość od kraiu Macierzystego, zawsze na iednakowe wystawioną będzie uciski, które chociażby pod naylepszą konstytucyią ustać nie mogą, bo źrodło złego znayduie się w odległości mieysca, czemu żaden środek zaradzić nie zdoła. Wierzyć chcemy, iż Stany będą chciały zastosować konstytucyią r. 1812 do położenia rzeczy w południowey Ameryce; ale zapewnić nie możemy, bo w ten czas tylko gdyby zgromadzenie Stanów składało się z większości Quirogów lub Acevedów możnaby się spodziewać, iż przez ich uchwały położony zostanie koniec krwawey woynie i nastąpi ostateczny pokoy oparty na niepodległości całey południowey Ameryki; ale gdy tak nie iest, wątpić należy, ażeby proponowane układy doprowadzone bydź mogły do pożądanego celu.„

*Z Szwaycaryi d. 18 Września.*

W rapporcie, który kommissyia woienna zdała niedawno Seymowi ligi Szwaycarskiey znayduie się między innemi następuiące uwagi godne przytoczenia: — "Zyiemy wprawdzie w czasach pokoiu, ale pamięć czasów niebezpieczeństwa nieiest odległą. Podczas nayczyścieyszego Nieba może niespodziewanie nastąpić burza i zaskoczyć nieprzygotowanego, i ieżeliby zachodziła ieszcze iakowa wątpliwość względem koniecznego uzupełnienia naszych sposobów obrony, usunąć ią zupełnie powinno pamiętne zdanie, które słyszeć się niedawno publicznie dało w Francuzkiey izbie Deputowanych. Nie

w mowie na pamięć mianey, ale w przygotowanym rapporcie w imieniu wyznaczoney kommissyi do rozebrania potrzeb Ministerstwa woiennego, wyraził Jenerał Sebastiani: "że podczas rozpoczęcia woyny z Niemcami nieodzowną iest potrzebą dla Francyi podług ogólnych zasad woyny zapewnić sobie natychmiast źrodła Renu i Dunaiu i osadzić Szwaycaryią." Jakkolwiek Szwaycarya przekonaną bydź może, iż ani Monarcha, ani teraźnieysze Ministeryum nie pochwaliło tych zasad; mieysce iednak, w którem wyrzeczone zostały i milczenie, z iakiem ie zgromadzenie Reprezentantów przyięło, nadaie im tak wielkie znaczenie, iż Szwaycaryia na świętości nowych umów polegać nie może i myśleć musi o nayprzyzwoitszey obronie praw i niepodległości swoiey."

*Dnia 9 i 10 Października 1820.*
*Cena zboż różnego gatunku na Targu w Krakowie sprzedawanych.*

| Korzec | 1. Zł. gr. | 2. Zł. gr. | 3. Zł. gr. | 4. Zł. gr. |
|---|---|---|---|---|
| Przenicy | 17 — | 16 — | 15 — | 14 15 |
| — Zyta | 12 — | 11 — | 10 15 | 10 — |
| — Jęczmienia | 7 — | 6 15 | 6 — | 5 15 |
| — Owsa | 5 — | 4 15 | 4 — | — — |
| — Jagieł | 21 — | 20 — | 19 — | 18 — |
| — Grochu | 10 — | 9 — | 8 — | — — |
| — Rzepaku | 16 — | 15 — | 14 — | 13 — |

Bieg Pieniędzy
*W Krakowie d. 9 Października.*

| | | |
|---|---|---|
| Czer. Zł. Holl. monetą Courant Złp. | 19 | gr. 16 |
| — detto Cesarski . . . . — . | 19 | — 12 |
| Fryd. Pruskie . . . . . — . | 34 | — — |
| Luidor . . . . . . . . — . | 37 | — |
| Złoto frankowy . . . . — . | 32 | — 15 |
| Szeiny Wiedeńskie za 100 — . | 232 | — — |
| Złoty ryński Szeinami . — . | 1 | — 24 |

TEATR NARODOWY.

We Wtorek, to iest: 10 Października r. b. od Towarzystwa Aktorów Narodowych ze Lwowa przybyłego, przedstawiona była Komedyia w 1 akcie, pod nazwiskiem: GRYMASY MŁODEY ŻONY. Po którey grana była Komedyia w 1 akcie z francuzkiego przez A. Żółkowskiego naśladowana: NOWY PUMPERNIKIEL, czyli: WIESNIK SMORGOŃSKI. — a zakończenie dano, Komedyio-Operę w 1 akcie, pod nazwiskiem: GAWEŁ W PIEKLE.

We Czwartek, to iest: 12 b. m. i r. przedstawiona będzie Komedyia w 1 akcie z francuzkiego przez E. A. Dmuszewskiego przerobiona, pod nazwiskiem: SZAMBELAN SZARMANCKI. Po którey nastąpi Opera w 2 aktach z Muzyką Karola Kurpińskiego: ZAMEK NA CZORSZTYNIE.

W Piątek zaś, to iest: 13. Pan Serwaczyński, Dyrektor Orkiestry lwowskiey będzie miał zaszczyt dać w Sali P. Knorra, *Wielką Muzykalną Akademią.*

W przyszłą Niedzielę to iest: 15 b. m. dana będzie Opera: WIŚLICZANKI.

W Poniedziałek zaś, to iest: 16 przedstawione będzie Drama z powodu uroczystości na tenże dzień ustanowioney orygynalnie napisane, pod nazwiskiem: PIERWSZA MIŁOŚĆ KOSCIUSZKI. Poczem nastąpi stósowny OBRAZ; a wszystko poprzedzi Opera, pod nazwiskiem: ŁASKA IMPERATORA.

DONIESIENIA

Bractwo Miłosierdzia ninieyszym Obwieszczeniem uwiadomia Powszechność, iż czyniąc zadosyć ustawom i wszelkim Ordynacyom ściągeiącym się do porządku w przedaży fantów in Monte pietatis zastawionych, a w czasie w tychże ustawach i Ordynacyach wyznaczonym nie wykupionych, postanowiło tego rodzaiu fanty podać na publiczną licytacyią postarawszy się wprzody, aby każdy wszczególności fant przez osoby przysięgłe otaxowany był, i takowa taxa z podpisem taxuiącego w Xięgę na to przygotowaną wpisana została, która to licytacyia w Domu Miłosierdzia w Sali do schadzek Brackich przeznaczoney odbywać się będzie dnia 6 mca Listopada roku 1820 o godzinie 8 ranney aż do 1. Fanty maiące bydź licytowane znayduią się tak we: kleynoty, srebro, złoto, korale i do dnia 31 Listopada 1819 Suknie, bielizna, rożne i t.d. do 31 Listop. 1819 niewykupione.

Ostrzegaią się właściciele wymienionych Fantów 1mo Że ktoby sobie nie życzył, aby iego fant na Licytacyi przedany był, wolno mu go będzie wykupić, a to przez ten cały przeciąg czasu, który się od daty Obwieszczenia teraźnieyszego, aż do dnia licytacyi wyznacza, sam tylko dzień Licytacyi wyiąwszy. 2do Że to wszystko co Licytacyia nad kwotę daną ex monte pio wyżey podniesie, wrócone właścicielom zostanie. — Działo się w Domu Brackim na zwyczayney Schadzce dnia 25 Września 1820 roku.

*Piekarski, S. B.*
*Bugayski, Sek.*